

**Pregledni naučni članak**

UDK: 351.74/.76:37.048.4-057.874

DOI: 10.7251/SOCSR2526009D

COBISS.RS-ID 142906369

Zaprimljen rad: 07.04.2025.

Odobren rad: 30.06.2025.

**Prof. dr Siniša Đukić<sup>1</sup>, ma Duška Zorić<sup>2</sup>**

## **BEZBJEDNOST U ŠKOLAMA SA OSVRTOM NA ZNAČAJ SISTEMSKOG PRISTUPA RAZVOJU BEZBJEDNOSNE KULTURE UČENIKA**

**Sažetak:** Sve učestalije verbalno i fizičko nasilje, upotreba hladnog i vatrenog oružja, bombaške prijetnje, alkoholizam, pušenje, konzumiranje narkotika, zloupotreba savremenih tehnologija, razni TikTok i slični izazovi samo su neka od devijantnih (patoloških) ponašanja mladih koja zahtijevaju planski i sistematičan pristup konceptu zaštite i bezbjednosti učenika, nastavnika i ostalog školskog osoblja. To podrazumijeva sprovođenje i određenih bezbjednosnih mjera u školama, procjenu rizika prijetnji, instaliranje bezbjednosnih sistema, odnosno adekvatnu fizičko-tehničku zaštitu. Da bi zaštita učenika bila što efikasnija potrebno je i adekvatno sticanje i razvijanje znanja i vještina o bezbjednosti. Sa ciljem podizanja nivoa bezbjednosne kulture u sistemu osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja u Republici Srpskoj, prije izvjesnog vremena, u pojedine osnovne i srednje škole uveden je, kao eksperimentalni, predmet „Humanost i bezbjednost“. U radu se, između ostalog, ukazuje na značaj razvoja bezbjednosne kulture učenika i potrebu kreiranja adekvatnih nastavnih sadržaja primjerenih našim bezbjednosnim i obrazovnim potrebama. Ti sadržaji bi, smatramo, doprinijeli efikasnijoj zaštiti učenika i smanjenju devijantnog ponašanja.

**Ključne riječi:** Bezbjednost, škola, učenici, sistemski pristup.

---

1 Fakultet za bezbjednost i zaštitu, NUBL, Banja Luka, e-mail: djukic-bs@blic.net

2 Fakultet za bezbjednost i zaštitu, NUBL, Banja Luka, e-mail: zoricduska@yahoo.com

## Uvod

Škole su, posljednjih godina, nerijetko, postajale mjesta fizičkih i verbalnih obračuna, nasilja različitih vrsta i oblika, zloupotrebe savremenih tehnologija ili, bolje rečeno, preslikavanja naše društvene stvarnosti na ovaj poseban lokalitet. Zbog čega je to tako i šta sve tome doprinosi jedno je od pitanja koje postavljaju mnogi, kako nastavnici, roditelji, tako i sami učenici i šira društvena zajednica. Da li tome doprinose sve više dostupni medijski sadržaji koji obiluju nasiljem, urušen sistem vrijednosti, nedovoljna posvećenost djeci i učenicima ili je nešto drugo. Kada se nešto dogodi u školi, posebno negativno, to je udarna vijest i zaokuplja našu javnost danima, analiziraju se svi detalji takvih događaja i njegovi akteri, preispituje se školski sistem i sistem bezbjednosti, nude kratkoročna i dugoročna rješenja a onda, po običaju, sve padne u zaborav do nekog novog slučaja.

U jednoj od studija vezanih za procjene prijetnji u školama (School Threat Assessment, NTAC) navedeno je da se određeni profil napadača-učenika teško može odrediti, niti bi pokušaj njegovog profilisanja pomogao smanjenju nasilja u školama. Učenici mogu vršiti nasilje bez obzira na društveni status, pol, školski uspjeh, ili porodični život. Suprotstavljanje ovim negativnostima podrazumijeva multidisciplinarni pristup i odgovarajući timski rad školskog osoblja, nadležnih u prosvjeti, roditelja, ali i stručnjaka iz oblasti bezbjednosti i psihologije. Nasilje prema mladima, odnosno njihovo ugrožavanje daleko je opasnije, nego što se često misli, i može negativno se odraziti na njihov mentalni i emotivni razvoj. Najčešće se manifestuje kroz lošu komunikaciju sa nastavnicima, vršnjacima, konformizam, verbalno i fizičko nasilje, izopštavanje iz društva, praćenje negativnih i destruktivnih sadržaja preko interneta i socijalnih mreža, narkomaniju, prostituciju i slično.

Apsolutne bezbjednosti nema, ali ona se mora kontinuirano graditi i razvijati. Bezbjednosti u školama, odnosno zaštititi školskih ustanova mora se posvetiti adekvatna pažnja kako kroz mjere fizičko-tehničke zaštite tako i kroz razvoj koncepta obrazovanja za bezbjednost. Nije dovoljno imati školskog čuvara ili policajca, školsko dežurstvo, evidentirati ulaske i izlaske posjetilaca, zaključavati ulazna vrata za vrijeme radnog vremena, sistem video nadzora, protivpožarni sistem, mehaničku zaštitu i slično, potrebno je i aktivno uključiti i podsticati učenike da učestvuju u školskoj bezbjednosti. Učenici trebaju razumjeti značaj primjene bezbjednosnih mjera i biti njeni aktivni sudionici, prepoznati prijetnje po sebe ili druge i o njima upoznavati nadležne (školske policajce, psihologe, pedagoge, nastavnike, roditelje) i, po potrebi, zatražiti pomoć od istih, učestvovati u izradi protokola i planova za postupanje u

vanrednim situacijama, ali i biti obučeni za takvo djelovanje. To podrazumijeva i permanentan razvoj bezbjednosne kulture učenika i kreiranje adekvatnih nastavnih sadržaja primjerenih našim bezbjednosnim i obrazovnim potrebama. Bezbjednosna kultura bi trebala da postane predmet koji školska zajednica mora usvojiti kao obavezni nastavni predmet, a ne samo kao skup procedura i pravila o postupanju učenika i nastavnog osoblja u slučaju neželjnih događaja.

Koncepti obrazovanja za bezbjednost, koji se mogu predstaviti i u formi bezbjednosne kulture, dostigli su naprednu fazu u raznim državama i uglavnom za cilj imaju razvijanje bezbjednosne svijesti mladih u korist društva, kroz pripremu svjesne i obrazovne generacije sa izgrađenim bezbjednosnim imunitetom. Važnost obrazovanja za bezbjednost leži u mogućnosti da se učenici kroz ove programe nauče značaju zaštite pojedinaca i zajednica u borbi protiv različitih opasnosti – od zločina i devijantnih ponašanja do prirodnih nesreća i katastrofa izazvanih tehničkim akcidentima i hazardima (Stanarević, 2021:12).

U kontekstu bezbjednosti u školama osnovni cilj bezbjednosne kulture, najjednostavnije rečeno, bio bi – naučiti učenike da žive bezbjedno. Obrazovanje učenika iz bezbjednosne kulture trebao bi da razvije svijest o opasnostima i da ih nauči obrascima ponašanja i postupanja u bezbjednosno relevantnim situacijama. Bezbjednosna kultura u procesu obrazovanja razvila bi životne vještine učenika, odnosno vještine izbjegavanja rizičnih ponašanja, minimiziranja posljedica i preživljavanja kada se nađu u situacijama visokog rizika, uključujući pružanje pomoći drugima. Bezbjednosna kultura u kontekstu škola ne odnosi se samo na učenike. Subjekti bezbjednosne kulture u školama su, pored učenika, i nastavno osoblje, nenastavno osoblje, roditelji i staratelji (Lalić, Lipovac, 2024:60).

U Republici Srpskoj kao dio mjera fokusiranih na sprečavanje vršnjačkog nasilja, te podizanja nivoa bezbjednosne kulture uveden je, kao eksperimentalni, predmet „Humanost i bezbjednost“. Sadržaji definisani fakultativnim programom „Humanost i bezbjednost“ osmišljeni su na način da se kod djece razvija empatija, drugarstvo, te nenasilna komunikacija, a krajnji cilj je humanije i bezbjednije društvo. Da li je ponuđeni koncept eksperimentalne nastave prihvatljiv i djelotvoran znaćemo tek nakon proteka određenog vremena potrebnog za sticanje odgovarajućeg iskustva, odnosno nakon kvalitetno urađene evaluacije. U nastavku teksta, ukazaćemo i na pojedine modele obrazovanja za bezbjednost koji se, već, primjenjuju u određenim zemljama, a čiji bi pojedini sadržaji mogli inkorporirati se u postojeći kurikulum i prilagoditi našim obrazovnim i bezbjednosnim potrebama.

## Humanost i bezbjednost

Razvijanje životnih vještina kod učenika, tolerancija, upravljanje emocijama, kreiranje kritičkog mišljenja samo su neke od tema koje se izučavaju od školske 2023/24. godine u sklopu novog predmeta “Humanost i bezbjednost”. Riječ je o fakultativnom predmetu, koji se neće ocjenjivati a koji je uveden u školski sistem Republike Srpske kao dio mjera fokusiranih na sprečavanje vršnjačkog nasilja, nakon masovnih ubistava u beogradskoj školi “Vladislav Ribnikar”. Predmet se eksperimentalno uveo u 20 osnovnih i 20 srednjih škola i to u završne razrede osnovnih i prve razrede srednjih škola. Cilj ovog predmeta je:

- razvijanje intrapersonalnih i interpersonalnih sposobnosti i životnih vještina kod učenika (realne slike o sebi, samopoštovanja, prepoznavanje vlastitih i tuđih emocija, upravljanje emocijama i odnosima, empatičke i asertivne komunikacija, tolerancije, poštovanja, uvažavanja, kritičkog mišljenja, lične i društvene odgovornosti i produktivnosti, kooperativnost, prijateljstva, duhovnosti i dr.) u cilju humanizacije odnosa u školi i društvu;
- razvijanje sposobnosti i vještina adekvatnih emocionalno-socijalnih oblika ponašanja i reagovanja učenika u cilju stvaranja sigurnog školskog ali i šireg društvenog okruženja (kako fizičkog tako i virtualnog);
- razvijanje sposobnosti uočavanja aktuelnih tema/problema u školskom kolektivu i društvenoj zajednici, te konstruktivnog i prihvatljivog rješavanja problema.<sup>3</sup>

Slika br. 1.: Sadržaj programa za fakultativnu nastavu u osnovnoj školi:  
Humanost i bezbjednost

| Nastavne oblasti i teme                                                                                                                                                                                     | Broj časova u toku godine |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| <b>Oblast 1: Humanost</b><br>Tema 1: Realna slika o sebi – humanije društvo<br>Tema 2: Empatija i humanost<br>Tema 3: Nenasilna komunikacija i prijateljstvo                                                | 30                        |
| <b>Oblast 2: Bezbjednost u školi i društvenoj zajednici</b><br>Tema 1: Škola i društvena zajednica kao bezbjedno okruženje<br>Tema 2: Porodica - sigurna luka<br>Tema 3: Bezbjednost u virtuelnom orkuženju |                           |
| <b>Oblast 3: Humanost i bezbjednost na djelu</b><br>Tema 1: Biti human i bezbjedan                                                                                                                          |                           |

Izvor: Republički pedagoški zavod Republike Srpske

<sup>3</sup> Nastavni program za fakultativnu nastavu u osnovnoj školi: Humanost i bezbjednost, RPZRS

Od školske 2024/25. godine u primjeni su i novi, odnosno izmijenjeni i dopunjeni, nastavni programi fakultativnog predmeta “Humanost i bezbjednost” za prvi, drugi, treći i četvrti razred srednjih škola, odnosno sedmi, osmi. i deveti razred osnovnih škola. Novina je da će svi zainteresovani učenici imati priliku da izučavaju ovaj fakultativni predmet i na taj način dodatno doprinijeti sprečavanju nasilja u školama.

Slika br. 2.: Sadržaj programa za fakultativnu nastavu u srednjoj školi:  
Humanost i bezbjednost

| Nastavne oblasti i teme                                                                                                                                                               | Broj časova u toku godine |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| <b>Oblast 1: Humanost</b><br>Tema 1: Realna slika o sebi – humanije društvo<br>Tema 2: Empatija u službi nenasilne komunikacije i prijateljstva<br>Tema 3: Ja sam društveno odgovoran | 30                        |
| <b>Oblast 2: Bezbjednost u školi i društvenoj zajednici</b><br>Tema 1: Škola i društvena zajednica kao bezbjedno okruženje<br>Tema 2: Život u virtuelnom svijetu                      |                           |
| <b>Oblast 3: Humanost i bezbjednost na djelu</b><br>Tema 1: Volontarizam<br>Tema 2: Humanost i bezbjednost kao stil življenja                                                         |                           |

Izvor: Republički pedagoški zavod Republike Srpske

Nastavni plan i program ovog predmeta sa izmjenama i dopunama, u značajnom segmentu, prati aktuelnu bezbjednosnu problematiku i pomaže razvijanju sposobnosti uočavanja problema u školskom i širem okruženju, te proaktivnom rješavanju konflikata. Iako je učinjen značajan iskorak u obrazovanju za bezbjednost u školskom sistemu Republike Srpske, sve učestaliji, incidenti u školama i društvenom okruženju zahtijevaju i kontinuirano obnavljanje određenih tematskih cjelina vezanih za pojedine bezbjednosne problematike. To prvenstveno zbog njihove aktuelnosti, dinamičnosti i sadržajnosti. U tom segmentu poželjno je nastaviti i sa periodičnim edukacijama od strane policijskih službenika, odnosno pripadnika agencija za sprovođenje zakona. Smatramo da bi trebalo razmotriti i da se predmet „Humanost i bezbjednost“ umjesto fakultativnog, sluša kao obavezni predmet u višim razredima osnovne škole i svim razredima srednje škole.

## **Obrazovanje za bezbjednost – uporedna iskustva**

Kada sagledamo sisteme osnovnog i srednješkolskog obrazovanja u pogledu bezbjednosti na širem području, možemo vidjeti da većina zemalja nema adekvatan nastavni predmet koji bi za osnovni cilj imao edukaciju učenika o samozaštiti kao i zaštiti drugih. Američki sistem je prilagodio svoje obrazovanje modernim tokovima života te tako posvećuje pažnju bezbjednosti kroz nekoliko načina. Mnoge javne škole u Sjedinjenim Američkim Državama preduzele su korake posljednjih godina kako bi pooštrile bezbjednost, uključujući opremanje škola kroz detekciju ulaza, video nadzora, izradu planova aktivne pripravnosti i zapošljavanja službenika za sprovođenje zakona uz patroliranje školom. Ipak, školski bezbjednosni protokoli uveliko variraju u zavisnosti od vrste škole, mjesta i drugih faktora. (Joel I. Klein and Condoleezza Rice, 2012)

Gotovo sve škole su ograničile ulazak kontrolisanjem pristupa zgradama tokom školskih sati mjerama kao što su zaključavanje vrata (97%), ili zahtjevom od posjetilaca da se prijave i nose bedž (98%). Oko tri četvrtine (73%) imalo je učionice opremljene bravama tako da se vrata mogu zaključati iznutra. (Schaeffer, 2022) Upotreba panik tastera je vrlo učestala u školama što omogućava brzu reakciju u slučaju ugrožavanja i kontrole pristupa koja omogućava učenicima bezbjednije okruženje.

U Mađarskom obrazovnom sistemu niz incidenata sa kojima su se suočavali učenici i nastavno osoblje, uslovili su potrebu angažovanja osoba, koje nisu pedagozi, ali koji su odgovorni za stvaranje bezbjedne atmosfere u školama, a to su školski čuvari. Postoji mnogo specifičnih programa bezbjednosti u školi koji su dostupni: na primjer, školski razgovor sa policijom. Takođe, skoro sva djeca i tinejdžeri već u vrtićima, osnovnim i srednjim školama u posljednje dvije godine prolaze obuku prve pomoći. Mađarski obrazovni sistem radi na edukaciji svijesti koja počinje pripremom djece kako bi znali da upravljaju katastrofama što je prioritet u pripremi mladih i njihovom obrazovanju u samozaštiti. Iz tog razloga je uspostavljen sistem društveno korisnog rada u kojem se srednjoškolci koji se pripremaju za maturu organizovano angažuju u aktivnostima za dobrobit lokalne zajednice kroz teorijska i praktična znanja u različitim organizacijama. Posebnu ulogu ima Nacionalni direktorat za upravljanje katastrofama Ministarstva unutrašnjih poslova koji podučava učenike o specijalnostima civilne zaštite, spasilačke zaštite od požara, industrijske bezbjednosti, kao i edukaciji šta učiniti za druge ili za sebe u slučaju krizne situacije. Za učenike osnovnih i srednjih škola redovno se održavaju takmičenja mladih u upravljanju katastrofama. Takođe, Mađarska razmatra da u srednje škole uvede i neku vrstu obuke sa

ciljem vojne obučenosti mladih i njihove pripravnosti. (Organisation of the education system and of its structure, n.d.)

Odgovarajuću pažnju zaslužuje i ruski obrazovni sistem koji zadnjih nekoliko godina kontinuirano uvodi izmjene u školskim programima u pogledu bezbjednosti. Predmet „Osnove bezbjednog življenja“ (rus. Основы безопасности жизнедеятельности) je uveden u ustanove osnovnog i srednjeg opšteg obrazovanja 1991. godine kao obavezni predmet. U formiranju i ažuriranju plana i programa ovog predmeta uzimaju se u obzir novi izazovi i prijetnje u prirodnoj, tehnogenoj, socijalnoj i informacionoj sferi. Koncept ovog predmeta u obrazovnim ustanovama Ruske Federacije se odnosi na bezbjednost pojedinca, društva i države u globalnom savremenom istorijskom procesu. Predmet se orijentiše na praksu i značaj korišćenja savremenih informacionih tehnologija (Институт развития образования Омской области – ИПООО, 2018). Ovaj predmet treba da omogući razvijanje osnovnog nivoa bezbjednosne kulture, tj. da osposobi učenike za: prepoznavanje prijetnji, izbjegavanje opasnosti, neutralizaciju konfliktnih situacija, rješavanje složenih društvenih pitanja i pravilno ponašanje u vanrednim situacijama. To treba da doprinese zaštiti života i zdravlja učenika, formiranju potrebnih voljnih i moralnih kvaliteta, što pruža mogućnosti za efikasnu socijalizaciju, uspješnu adaptaciju u savremenom okruženju i doprinosi preventivnim mjerama u oblasti bezbjednosti (Radojević, 2021:126).

Sistem osnovnog i srednjeg obrazovanja u Republici Poljskoj je sličan sistemu obrazovanja koji trenutno postoji u Republici Srpskoj. Obavezno obrazovanje koje počinje od sedme godine života zagarantovano je Ustavom, kao najvišim pravnim aktom te zemlje. Pored redovnih opšteobrazovnih predmeta koje učenici izučavaju, posebna pažnja se posvećuje pripremi za hitne slučajeve u školi koji predstavljaju važne događaje sa ozbiljnim posljedicama po živote i zdravlje učenika, nastavnika i školskog osoblja (npr. poplava, požar, građevinska katastrofa, epidemija, teroristički napad...). U Poljskoj, jedan od predmeta koji se predaje u školama (osnovnim i srednjim) je obrazovanje o bezbjednosti (polj. *bezpieczeństwo*); fokusira se na poboljšanje ljudskog postojanja kroz očuvanje univerzalnih vrijednosti (kao što su mir, sloboda, društveni napredak, jednaka prava, ljudsko dostojanstvo) i minimiziranje prijetnji po ljudsko zdravlje i životnu sredinu. Institucionalna podrška i sprovođenje edukacije o bezbjednosti spadaju u nadležnost osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja. Važna činjenica je da je u Poljskoj to školski predmet, koji je uveden 1. septembra 2009. godine, jedan sat sedmično traje u cjelokupnom ciklusu obrazovanja u srednjim školama. Takođe, od 1. septembra 2012. godine je na snazi sa istim trajanjem u višim srednjim školama. Obrazovni ciljevi ovog

predmeta uključuju: shvatanje suštine bezbjednosti države; osposobljavanje učenika za djelovanje u situacijama vanrednih prijetnji (katastrofe i masovne nesreće); razvijanje vještina iz osnova prve pomoći i oblikovanje individualnih i društvenih stavova pogodnih za zdravlje. (Agnieszka, 2019)

U Republici Srbiji jedan je od najsličnijih sistema obrazovanja koji trenutno egzistira u Republici Srpskoj. U pogledu bezbjednosti realizuje se fakultativni predmet "Osnove sistema odbrane Republike Srbije" za učenike završnih razreda srednjih škola. Cilj ovog predmeta jeste priprema i sticanje znanja i vještina za potrebe vanrednog i ratnog stanja u zemlji. Predmet obuhvata nekoliko tematskih cjelina, podijeljenih na IV grupe:

- I Grupa tema – Mjesto, uloga i zadaci vojske Srbije u sistemu bezbjednosti i odbrane Republike Srbije; Vojna obaveza u Republici Srbiji; Radna i materijalna obaveza u Republici Srbiji; Dobrovoljno služenje vojnog roka;
- II Grupa tema -Kako postati profesionalno vojno lice; Kako postati starješina (oficir i podoficir) Vojske Srbije; Značaj fizičke spremnosti za vojni poziv;
- III Grupa tema – Služba osmatranja i obavještanja; Oblici neoružanog otpora; Hemijsko i biološko oružje i zapaljiva sredstva; Civilna zaštita;
- IV Grupa tema -Taktičko-tehnički zborovi. (Materijali za realizaciju časova Osnovni sistema odbrane Republike Srbije)

Takođe, za đake od petog do osmog razreda osnovne škole od školske 2023/2024. godine je uveden izborni predmet "Vrline i vrijednosti", kao dio slobodne nastavne aktivnosti (SNA) koja će obogatiti postojeću ponudu ovih programa. Za SNA je u rasporedu časova predviđen jedan čas nedeljno, a do tada su stariji osnovci mogli da biraju jednu aktivnost, od najmanje tri koju je svaka škola obavezna da ponudi. Da bi učenik uopšte bio u prilici da se opredijeli za "Vrline i vrijednosti" kao životni kompas, potrebno je najprije da škola ponudi ovu SNA, što znači da ona neće biti obavezna u ponudi svake osnovne škole niti obavezna za sve osnovce. Slobodne nastavne aktivnosti su uvedene školske 2017/2018. godine, umjesto izbornih predmeta koji su ukinuti. Škola je mogla samostalno da osmisli programe SNA ili da koristi stare programe izbornih predmeta. Nakon četiri godine primjene, 2021. je utvrđeno da postoje škole kojima je potrebna podrška za ovaj segment nastave, zbog čega je na zahtjev Ministarstva prosvjete Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja (ZUOV) pripremio dvije grupe programa – jedne namjenjene učenicima petog i šestog razreda, a druge za sedmi i osmi. U prvoj grupi su Vježbanjem do zdravlja, Životne vještine i Medijska pismenost, a u drugoj Preduzetništvo, Moja životna sredina i Umjetnost. Kako se navodi u programu, cilj predmeta

“Vrline i vrijednosti” kao životni kompas je „osnaživanje ličnog razvoja učenika i podsticanje razvoja vrijednosti i vrlina kao glavnih oslonaca i vodiča u životu za dobrobit pojedinca i društva, kao i razvoj socijalnih vještina značajnih za prosperitet, fizičko i mentalno zdravlje i život u atmosferi uzajamnog uvažavanja i brige jednih za druge“. Teme o kojima će se razgovarati na časovima su podijeljene u četiri cjeline: životne vrijednosti, ljudske vrline, socijalne vještine i dobročinstvo, a u okviru svake od njih su dati ključni pojmovi sadržaja. (Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja Republike Srbije).

Sagledavajući opisane sisteme obrazovanja može se zaključiti da su navedene zemlje prepoznale važnost edukacije učenika u pogledu razvoja bezbjednosne kulture i potrebe kontinuiranog obrazovanja za bezbjednost uz veći ili manji praktični angažman učenika. Mišljenja smo da je praktična obuka učenika veoma bitna komponenta posebno kod vanrednih/kriznih situacija poput požara, zemljotresa, epidemija, poplava, bombaških i talačkih incidenata, ali i kod prepoznavanja neposrednih bezbjednosnih prijetnji po sebe ili druge. Zato smatramo da je potrebno i u kurikulumu „Humanost i bezbjednost“ predvidjeti određen fond časova za praktičnu obuku i osposobljavanje učenika na temu reagovanja u problematičnim situacijama.

## **Zaključak**

U ovom radu nastojali smo ukazati da su škole, posljednjih godina, nerijetko, postajale mjesta fizičkih i verbalnih obračuna, nasilja različitih vrsta i oblika, zloupotrebe savremenih tehnologija, bombaških prijetnji, raznih TikTok i sličnih izazova ili, bolje rečeno, preslikavanja onog dijela naše ružne stvarnosti na ovaj poseban mikrolokalitet. Zbog čega je to tako i šta sve tome doprinosi jedno je od pitanja koje postavljaju mnogi. Da li tome doprinose sve više dostupni medijski sadržaji koji obiluju nasiljem, urušen sistem vrijednosti, nedovoljna posvećenost djeci i učenicima ili je nešto sasvim drugo. Kada se desi neki tragičan događaj povezan sa školom ili učenicima, to je udarna vijest i zaokuplja pažnju javnosti danima, analiziraju se svi detalji takvih događaja i njegovi akteri, preispituje se školski sistem i sistem bezbjednosti, nude kratkoročna i dugoročna rješenja a onda, po običaju, sve padne u zaborav do nekog novog tragičnog slučaja. Da bi bezbjednost u školi bila na zadovoljavajućem nivou neophodno je, prije svega, preduzeti niz mjere preventivnog karaktera poput angažovanja školskog čuvara ili policajca, stalnog dežurstva, obilaska vanjskog i unutrašnjeg prostora škole, zaključavanja ulaznih vrata, evidentiranja ulazaka i izlazaka posjetilaca, instaliranja i nadgledanja sistema video nadzora, protivpožarnog sistema i slično. Učenici trebaju razumjeti značaj primjene preventivno/bezbjednosnih mjera i

biti njeni aktivni sudionici, prepoznavati bezbjednosne prijetnje po sebe ili druge i o njima upoznavati nadležne (školske policajce, psihologe, pedagoge, nastavnike, roditelje) ali, po potrebi, zatražiti i određen vid pomoći od istih, učestvovati u izradi protokola i planova za postupanje u vanrednim/kriznim situacijama, i biti obučeni za takvo djelovanje. To podrazumijeva i permanentan razvoj bezbjednosne kulture učenika i kreiranje adekvatnih nastavnih sadržaja primjerenih njima ali i našim bezbjednosnim i obrazovnim potrebama. Ova dva segmenta trebaju se međusobno dopunjavati i biti funkcionalno povezana kroz teorijsku i praktičnu nastavu. Uvođenjem predmeta „Humanost i bezbjednost“ u školski sistem Republike Srpske načinjen je značajan iskorak u obrazovanju mladih za bezbjednost, razvijanju njihovih sposobnosti i vještina adekvatnih emocionalno-socijalnom obliku ponašanja i reagovanja. Prioritetan zadatak je stvaranje sigurnog emocionalnog, školskog ali i šireg društvenog okruženja. Iako je učinjen određen pomak u razvoju bezbjednosne kulture učenika, sve učestaliji, incidenti u školama i društvenom okruženju zahtijevaju i kontinuirano znavljanje određenih tematskih cjelina vezanih za pojedine bezbjednosne problematike. To prvenstveno zbog njihove aktuelnosti, dinamičnosti i sadržajnosti. U vezi s tim, smatramo da bi trebalo razmotriti da se predmet „Humanost i bezbjednost“ umjesto fakultativnog sluša kao obavezni predmet u višim razredima osnovne i svim razredima srednje škole. U perspektivi trebalo bi razmisliti i o uvođenju posebnog radnog mjesta stručnog saradnika/koordinatora za bezbjednost u školama. To bi moglo biti lice sa fakultetskim obrazovanjem bezbjednosnog smjera koje bi, ujedno, držalo nastavu i ostale sadržaje iz oblasti bezbjednosti ali i bilo zaduženo za istu.

## Literatura

1. Agnieszka, A. (2019). SECURITY MANAGEMENT IN POLISH SCHOOL. *SCIENTIFIC PAPERS OF SILESIAN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY*, 388-394.
2. Joel I. Klein and Condoleezza Rice, C. J. (2012). *U.S. Education Reform and National Security*. Council on foreign relations.
3. Lalić, V., Lipovac, M. (2024). Vršnjačko nasilje i bezbjednost u školama-osvrt na Republiku Srpsku, *Sociološki diskurs*, Banja Luka, str. 49-66.
4. Radojević, K. (2021). Obrazovni i vaspitni sadržaji koji se bave temom bezbednosti u Ruskoj Federaciji, *Obrazovanje za bezbjednost u sistemu osnovnog i srednjeg obrazovanja uporedni pregled*, Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti, Beograd, str. 121-137.

5. Schaeffer, K. (2022). U.S. school security procedures have become more widespread in recent years but are still unevenly adopted.
6. Stanarević, S. (2021). Uvodna razmatranja, *Obrazovanje za bezbjednost u sistemu osnovnog i srednjeg obrazovanja uporedni pregled*, Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti, Beograd, str. 7-19.

### **Elektronski izvori:**

1. *Materijali za realizaciju časova Osnovi sistema odbrane Republike Srbije*, Preuzeto sa <https://prosveta.gov.rs>, pristupljeno 04.01.2025.
2. *Organisation of the education system and of its structure*. (n.d.). Retrieved from <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/hungary/organisation-education-system-and-its-structure>, pristupljeno 03.01.2025.
3. School Threat Assessment, (2021).: <https://www.secretservice.gov/newsroom/reports/threat-assessments/schoolcampus-attacks/details>, pristupljeno 10.01.2025.
4. Republički pedagoški zavod Republike Srpske, <https://www.rpz-rs.org/index.php=humanost+i+bezbjednost>, pristupljeno 16.01.2025.
5. Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja Republike Srbije, Slobodne nastavne aktivnosti, Vrline i vrednosti.: <https://zuov.gov.rs>, pristupljeno 15.01.2025.

